

Mesleki Yeterlilik Öncesi IFAC'ın Mesleki Kuralları

Yrd.Doç.Dr.Ahmet K. KÖSE*
Yrd.Doç.Dr.Fatih YILMAZ**

Giriş

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants – IFAC), dünya çapında kurulmuş bir muhasebe mesleği örgütüdür. IFAC'ın misyonu, kamu çıkarı için sürekli yüksek kalitede hizmet sağlamak amacıyla mesleği geliştirmek ve yüceltmektir. Şu anda 113 ülkede 155 muhasebe meslek örgütü üyesi olup, serbest çalışan, eğitim, kamu, sanayi ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren 2,4 milyondan fazla muhasebeciyi temsil etmektedir.

Muhasebe mesleğinin en iyi şekilde icra edilebilmesi için IFAC, çeşitli alanlarda standartlar ve yönergeler yayınlamaktadır. IFAC bünyesindeki Mesleki Yeterlilik Öncesi Kurallar da Eğitim Standartları içerisinde düzenlenmektedir. Daha önce Uluslararası Eğitim Yönergeleri (International Education Guidelines – IEG) şeklinde yayınlanmış olan düzenlemeler 2002 yılında standart taslağı haline dönüştürülmüş ve “Profesyonel Muhasebeciler İçin Uluslararası Eğitim Standardı” (International Education Standard for Professional Accountants) adını almıştır. Bu dönüşüm sırasında bazı mevcut düzenlemeler geliştirilmiş, ayrıca bazı yeni düzenlemeler de getirilmiştir. Standartlar şu anda taslak olarak yayınlanmış durumda olup, yapılacak katkılar ve geliştirmeler sonucunda 2005 yılı başında yürürlüğe girmesi planlanmıştır.

IFAC bünyesinde Uygunluk (Compliance) Komitesi tarafından hazırlanan Üyelik Yükümlülükleri Bildirgelerinin (Statement of Membership Obligations – SMO's) ön taslaklarında, üye meslek kuruluşlarının, IFAC'ın tüm standartlarını uygulama şartı getirilmiştir. Dolayısıyla yakın bir gelecekte, IFAC eğitim standartlarının yerine getirilmesi üye kuruluşlar açısından mecburi olacaktır. Aksi takdirde bazı yaptırımlarla karşılaşabileceklerdir. Bu yaptırımlar, oy kullanamama, üyeliğin askıya alınması, hatta üyelikten ihraç bile olabilecektir.

Bu çalışmada, henüz taslak olarak yayınlanmış olan standartlara göre mesleki yeterlilik öncesi IFAC'ın meslek kuralları aktarılacaktır. Bu bağlamda ilk önce Mesleki Yeterlilik Kurallarını açıklayan Eğitim Standartları ve daha sonra da Mesleki Yeterlilik Kuralları üzerinde durulacaktır.

1. Uluslararası Eğitim Standartları

IFAC tarafından hazırlanan Uluslararası Eğitim Standartlarının önemi, konusu ve uygulanmasına ilişkin açıklamalar aşağıdaki alt başlıklarda yer almaktadır.

---

* İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi öğretim üyesi, ✉: ahmetkos@istanbul.edu.tr

** İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi öğretim üyesi, ✉: fatihyil@istanbul.edu.tr

1.1. Muhasebe Eğitiminin Önemi

Tüm kültürler önemli bir değişim içindedirler. Günümüzün profesyonel muhasebecilerinin, elde ettikleri muhasebe bilgi ve becerilerine ilaveten, gerektiğinde girişimci, iş ortağı, finansal analist, iyi satıcı, mükemmel iletişim kurabilen, yetenekli müzakereci, halka ilişkiler sorumlusu ve birinci sınıf yönetici olabilme becerisine sahip olma ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır.

Muhasebe eğitimi ve staj programı şu anda “bilgi transferi” olarak tanımlanan geleneksel yaklaşımdan daha ileri götürülmelidir. Belli bir zamanda, ilkelerin, standartların, kavramların, uygulamaların ve süreçlerin iyi şekilde tanımlandığı ve ölçüldüğü bir eğitim uygulanmalıdır.

Sürekli bir değişime adapte olmayı sağlayacak yeterli bir bilgi, beceri ve mesleki değerler setinin tesis edilmesi gereklidir. Profesyonel muhasebeci olan bireylerin yenilikleri öğrenme ve uygulama isteğinin mutlaka daimi olması gereklidir.

Geçmişte, tüm toplumlarda muhasebe mesleği önemli bir rol oynamıştır. Dünya Pazar ekonomisine doğru kaydıkça ve yatırımlar ile faaliyetlerin artan bir şekilde sınırları aşmasıyla, profesyonel muhasebecilerin de bu işletmelerin ve diğer organizasyonların faaliyetlerini anlayabilecek derecede global bir perspektife sahip olması gerekmektedir.

Profesyonel muhasebecilerin çalışma ortamının en baskın özelliği hızlı bir değişimin olmasıdır. İşletmeler ve diğer organizasyonlar, daima daha karmaşık anlaşmalar ve işlemlerde bulunmaktadırlar. Bilgi teknolojisi halâ hızlı bir ilerleme içinde olup, Internet global haberleşmede devrim yaratmıştır. Uluslararası ticaret artmıştır. Özelleştirme, bir çok ülkede önemli bir eğilim haline gelmiştir. Bir çok sivil toplum kuruluşlarının eylemleri yasaların oluşumuna yön vermiştir. Sürdürülebilir kalkınma ve çevreye olan yoğun ilgi artmıştır.

Bu eğilimler, daha büyük sorumluluk ihtiyacına sebep olmuş ve sonuç olarak mesleğe olan talep tüm kültürlerde artmış ve artmaya da devam etmektedir. Mesleğin bu talepleri karşılamadaki kapasitesi, onun toplum karşısındaki değerini hem ulusal hem de uluslararası düzeyde belirlemektedir.

Bu eğilimler, profesyonel muhasebecileri topluma daha fazla katkı yapmaya itmekte ve aynı zamanda kendilerini güncel ve yeterli kılmaya sevk etmektedir. Muhasebeciliğin bir meslek olarak yaşaması bu ihtiyaçları karşılama sorumluluğunu almada meslek üyelerinin kabiliyetine ve istekliliğine bağlıdır. Bu sorumlulukların yerine getirilmesinde üyelerin hazır olmasını sağlama sorumluluğu da meslek kuruluşlarına düşmektedir.

Bu meydan okumalara cevap vermek için, meslek kuruluşları, profesyonel muhasebeci olan kişilerin belirli bir yeterliliğin üzerinde olmasını ve sonrada bunu muhafaza etmesini sağlamalıdır. Bireylerin bu yeterliliği elde etmesi de eğitim ve staj ile olur. Bu nedenle, meslek her iki alanda da yüksek standartlar getirmeyi amaçlamalıdır.

1.2. Uluslararası Eğitim Standartlarının Konusu

Profesyonel Muhasebeciler İçin Uluslararası Eğitim Standartları, ruhsat sahibi muhasebecilerin öğrenme gereksinimleri için, eğitim, uygulama tecrübesi (staj) ve öğretimi de kapsayan ölçütler koyarak muhasebe mesleğini daha ileriye götürmeyi amaçlamıştır.

Bu standartlar aşağıdakilerin oluşturulması doğrultusunda belirlenmiştir:

- Yeterlilik için gerekli muhasebe eğitimi ve stajının amacı;
- Kendi meslek kuruluşlarına üye olabilmek ve mesleğini sürdürebilmek için profesyonel muhasebecilerin sahip olması gereken asgari muhasebe eğitimi ve stajı ölçütleri. Bu ölçütlerin kapsamı:
  - Muhasebe, finans ve ilgili bilgi, örgüt ve işletme bilgisi, bilişim teknolojisi ile ilgili bilgi, mesleki değerler, meslek ahlakı ve kültürel değerleri kapsayan mesleki eğitim;
  - Giriş şartları, mesleki beceri ve genel eğitim, uygulama tecrübesi ve öğretim gerekleri ile sürekli mesleki eğitim ve gelişim (continuing professional education and development - CPD);
- Mesleki yeterliliğin ölçülme kriteri.

Standartların bir amacı da fiilen alınması gereken dersleri önermekten ziyade kapsama dahil edilmesinde yarar görülen konuları belirlemektir. Çünkü, belirlenen konular dünyanın farklı kesimlerinde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Zira, bazı meslek kuruluşları konuların geniş kapsamlı olmasını isterken, bazı meslek kuruluşları belli uzmanlık alanlarında eğitilecek stajyerler için bazı konuların derinlemesine yer almasını istemektedir.

İstenen öğrenme düzeyi farklı muhasebe kuruluşları arasında ve farklı zamanlarda çeşitlilik gösterebilmektedir. Müfredat önemli ölçüde, bilgi seti, beceriler ve belirli bir ülkeye, bölgeye, kültüre veya günümüzün profesyonel muhasebecisi tarafından daha geniş global bir perspektifte tanınan meslek örgütüne bağlı olan mesleki değerler tarafından belirlenmektedir. Standartlara uyulması gereklilik olduğu halde, bu konu farklı ülkelerde farklı şekillerde yorumlanmaktadır.

Profesyonel Muhasebeciler için Uluslararası Eğitim Standartları, profesyonel muhasebecilerin öğrenme ve gelişim gereklerini aşağıdaki başlıklarda toplamıştır:

- Giriş şartları
- Mesleki eğitim
- Mesleki beceri ve genel eğitim
- Mesleki değerler ve ahlak kuralları (etik)
- Staj şartları
- Mesleki yeterliliğin ölçülmesi
- Sürekli mesleki eğitim ve gelişim.

1.3. Uluslararası Eğitim Standartlarının Uygulanması

Esas amaç, bu unsurların uygun bir şekilde birleştirilmesiyle yeterli profesyonel muhasebeciler yetiştirmektir. Bu nihai amaca ulaşıldığı sürece, yukarıdaki unsurların bileşimi değişiklik gösterebilir. Örneğin, yoğun bir staj ile uzatılmış bir mesleki eğitim dönemi, aynı mesleki yeterliliklere ulaşıldığı sürece daha kısa bir staj dönemi ile ikame edilebilir.

Ayrıca, yukarıda önceki paragrafta belirtilen unsurlar, aynı sırada yerine getirilmek zorunda değildir. Örneğin, mesleki eğitim, profesyonel mesleki eğitime yönelik bir üniversite diploma programında veya diğer programlarda öğrenim sürdürülmesi sırasında alınan genel eğitim sırasında da kazanılabilir. Alternatif olarak, mesleki eğitim, başka bir yüksek eğitim

programının tamamlanmasından sonra ileri düzey bir eğitim ile de edinilebilir. Staj ise eğitimden önce, eğitimden sonra, eğitim sırasında veya bunların bir kombinasyonu şeklinde de olabilir. Ancak, Stajın kalitesi, Staj Şartları konusundaki Uluslararası Eğitim Standardı taslağındaki ölçütlere uygun olmalıdır.

Eğitim süreci yarı-zamanlı (part-time) veya tam zamanlı (full-time) şekilde olabilir. Uygulamalı iş tecrübesinin kazanılması sırasında da yer alabilir. Sorumlu meslek örgütü veya devlet örgütü, adaylar hangi eğitim şeklini seçerlerse seçsinler, sürecin mutlaka eşdeğer olduğu aynı sayıda unsuru tamamlamalarını temin etmelidir.

Farklı ülkelerde ve bölgelerde bireylerin (kurumsal ve örgütsel çevrelerinde olduğu gibi) eğitim ve staj ihtiyaçları farklılık gösterebilir ve bu nedenle muhasebecilerin gelişiminden sorumlu kurumun taleplerini bu ihtiyaçlara uyarlamasında fayda vardır. Eğitim Standartları tam olarak yerine getirilirken, ihtiyaçların farklı olduğu ve bu nedenle standartların yerine getirilmesinde farklı yolların da olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

IFAC, her meslek örgütünün sadece Standartlara nasıl uygun olunacağını değil aynı zamanda farklı unsurlar arasında hangisinin vurgulanacağını belirlemesine de ihtiyaç duyacağını belirtmiştir. Ayrıca, meslek dinamiktir. Eğitim ve gelişim ihtiyaçları bulunulan çevre içerisinde izlenerek eğitim sürecinin sürekli olması her örgüt tarafından sağlanmalıdır.

Bir IFAC üyesi kuruluşa üyelik için yapılan başvuruda, belirli bir anda, kişinin profesyonel muhasebeciliğin şartlarını yerine getirdiği kabul edilir. Belirli bir zaman sonra, bu kişilere sürekli mesleki gelişimin bu meslekte esas olduğu ve mesleki kariyeri boyunca yeterliliğin sağlanmasının bu mesleğin bir icabı olduğu konusunda tavsiyede bulunulmalıdır. Yeterlilik sonrası sürekli eğitimle ilgili konular “Sürekli Mesleki Eğitim ve Gelişim” Uluslararası Eğitim Standardı taslağında yer almaktadır.

IFAC şunun da farkındadır ki üye kuruluşlar kendi gelişimlerinde farklı seviyelerde olabilirler. Bazıları Standartlardaki şartları tamamen veya çoğunu hali hazırda yerine getiriyor olabilir. Diğerleri bunu bir meydan okuma gibi bulabilir. IFAC’ın beklentisi yönerge ve mevcut diğer düzenlemelerin ışığında üye kuruluşların bu Standartlarla uyumlu olmasıdır. Değişen bir çevrede, IFAC da zaman içinde icaplarını gözden geçirecektir.

Özellikle, değerlendirme sahası büyük bir değişimin içindedir. Yeterlilik değerlemesinin gelişen konseptinde bir çok çalışma yapılmaktadır. IFAC Eğitim Komitesi bu konuda bir Görüşme Bildirisi (Discussion Paper) yayınlamıştır. Komite, mesleki yeterliliğin değerlendirilmesinin tüm alanlarında ilave araştırma da yapmaktadır. Daha sonra Komite bu konularda bir yönerge oluşturacaktır. Aynı zamanda, üye kuruluşlar yeterliliğin gelişen konsepti ile ve bunun kendi sistemlerine nasıl uygulanacağı ile ilgilenmelidir.

Temel varsayım, işteki yeterliliklerini gösterebilmek için profesyonel muhasebecilerin tanımlanmış bir bilgi, beceri ve değerler setine ihtiyaç duymasıdır. Bu set oldukça kapsamlıdır ve artmaktadır. Yeterlilik akademik çalışma, staj ve öğretim ile kazanılacaktır. Bu unsurların tam bir karışımı mevcut eğitim ve staj programlarına göre değişiklik gösterebilir.

Eğitimciler, uluslararası muhasebe mesleğinin değişen ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Yeterlilik öncesi eğitim sırasında, eğitim yöntemleri, öğrencilere yeterlilik sonrası kendi kendine öğrenmeyi sağlayacak araçlar üzerinde odaklanmalıdır. Bu bakımdan, eğitimciler

“öğrenci-merkezli” (learner-centered) öğretim metotlarının yaygın bir şekilde kullanımı konusunda eğitilmeli ve teşvik edilmelidir. Bu metotların kapsamı aşağıdaki gibidir:

- Vak’a çalışmaları, projeler ve fiili çalışma ortamlarını yansıtan diğer araçların kullanımı;
- Grup çalışması;
- Profesyonel muhasebecilerin işlerindeki devamlı değişen ortama eğitim yöntem ve malzemelerinin adapte edilmesi;
- Öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerini teşvik eden bir programın izlenmesi;
- Teknolojiyi yaratıcı olarak kullanma;
- Öğrenim süreci içerisinde öğrencilerin aktif katılımcı olmalarının teşvik edilmesi;
- Profesyonel muhasebeciler için gerekli bilgi, beceri ve değerlerdeki değişimi yansıtan ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması;
- Mesleki hayatta karşılaşılan çok taraflı ve karmaşık durumları gösteren başlık ve bölümler ile bilgi ve becerinin bütünleştirilmesi; ve
- Yararlı bilgiyi tanımlama , mantıksal değerlendirme yapma ve kesin sonuçlara ulaşmayı teşvik eden problem-çözmenin vurgulanması.

Tüm bu tecrübeleri akademik bir ortama taşımak her zaman tek veya çok tatmin edici bir çözüm değildir. İşbaşı eğitim (on-the-job training) konusunda iyi tasarlanmış bir program, istenen tecrübelerin çoğunu yerine getirebilir. Örnekler grup çalışmalarını ve ofis ortamlarını, konular ve problem çözme ile ilgili bilgi ve becerileri bütünleştirmeyi kapsamalıdır. Eğitimcilerin kendileri, işbaşı eğitim programlarının etkin bir şekilde oluşturulması konusunda eğitilmelerine ihtiyaç duyabilirler.

Ömür boyu öğrenimin tesis edilmesini sağlama amacının başarılması mesleki yeterlilikte esas olan bilgi, beceri ve mesleki değerlerin öğretilmesini gerektirir. Bir temele dayalı öğrencilerin sağlanması staj kadar muhasebe eğitimi programının odağı olmayı gerektirir. En iyi programların bazıları, eğitimin içeriği ile “işbaşı eğitimi” harmanlarlar. Programların hem yararlı hem de mantıklı sıralarla olmasını sağlamak için eğitimcilerin ve akademisyenlerin işverenlerle işbirliği yapmaları sıklıkla istenir. Bazı üye kuruluşlar eğitim unsurunun ve öğretim unsurunun bu şekilde birleştirilmesini isteyebilirler.

Bu standartların kullanıcıları uluslararası karşılıklılık ve niteliklerin karşılaştırılabilirliğine doğru büyüyen bir hareketin olduğunu da bilmelidirler. Bazı üye kuruluşlar kendi sistemlerinin ve irtibatla oldukları diğer kuruluşların geliştirilmesi için bu standartların ölçüt olarak kullanılmasını faydalı bulabilirler.

2. Yeterlilik Öncesi Kurallar

IFAC bünyesinde mesleki yeterlilik öncesi uyulması gerekli standartlar Uluslararası Eğitim Standartları içerisinde yer almıştır. IFAC Eğitim Komitesi tarafından oluşturulan Uluslararası Eğitim Standartları oldukça geniş kapsamlıdır. Bu standartlar mesleki yeterlilik sınavı öncesi uyulması gereken şartları, yeterlilik sınavının nasıl yapılması gerektiğini, yeterlilik sonrası alınması gereken eğitimler ve diğer düzenlemeleri içermektedir. Çalışmanın bu bölümünde mesleki yeterlilik öncesi yerine getirilmesi gereken şartlara ilişkin standart taslakları ele alınmıştır.

2.1. Mesleğe Giriş Koşulları

Bu standart profesyonel muhasebeci olmak için mesleki bilgi edinme sürecinin başlangıcında olan adaylar için başlangıç koşullarını tanımlamaktadır. Bu standardın amacı profesyonel muhasebeci olmak isteyen öğrencilerin çalışmalarında, yeterlilik sınavlarında ve profesyonel tecrübelerinin değerlendirilmesinde makul bir olasılıkla başarılı olmalarını mümkün kılan eğitim geçmişine sahip olmalarını sağlamaktır. Bu koşullar için üye kuruluşlar arzu ederlerse adaylardan staj öncesi (pre-entry) yeterlilik sınavı isteyebilirler.

Bu standart IFAC üyesi bir kuruluş tarafından bu kuruluşun üyesi olmayı sağlayacak bir eğitim ve staj programına başlamayı düşünen tüm adaylar için uygulanacak başlangıç koşullarını tanımlamaktadır.

Muhasebe mesleğinin kalitesi mesleğe giren bireylerin yüksek standartları sağlayacak şekilde hazırlanmamaları durumunda korunup, geliştirilemez. Bütün IFAC üyesi kuruluşlar en yüksek kalite düzeyine sahip bireyleri muhasebe eğitimi almaya teşvik etmelidir. Neticede mesleğin kalitesi teşvik edilebilen adayların kalitesine bağlıdır. Giriş koşulları bu süreçte ilk aşamadır. Başlangıç koşullarında çitanın yüksek tutulması mesleki eğitim ve staj koşullarının daha kısa sürede tamamlanmasına olanak verebilir.

2.1.1. Mesleki Yeterliliğe Yönelik Bir Eğitim ve Staj Programına Başlangıç Koşulları

Profesyonel muhasebecilik mesleğinin üyesi olmayı sağlayacak bir programa başlamayı düşünen bir birey için başlangıç koşulları en az bu bireyi bir üniversite ya da buna eşdeğer bir programa kabul hakkı veren koşullara eşdeğer olmalıdır.

Birey bir muhasebe eğitim ve staj programına belli bir ön eğitim ve öğretim ile gelmelidir. Bu ön eğitim ve öğretim profesyonel bir muhasebeci olmak için gerekli bilgi, beceri ve mesleki değerlerin edinilmesinde gerekli alt yapıyı sağlamaya uygun düzeyde olmalıdır.

Bir profesyonel muhasebe eğitimi programına başlayan adaylar belirli bir bilgi, beceri ve mesleki değerler bileşimine sahip olacaklardır. Bu yeteneklerinin boyutu adayların mesleki programlara başlangıç düzeyini belirleyecektir. Genellikle, başlangıç düzeyi koşulları aşağıya çekildikçe mesleki programların kapsamı genişler.

Pek çok mesleki program lisans eğitimi mezuniyetinden sonra başlar. Diğer programlar üniversite lisans eğitimi düzeyinin altında olan orta öğrenim sonrası (post-secondary) düzeyden ya da lise eğitimi düzeyinde bir yerlerden başlar. Diğer programlar hala iş tecrübesi ve çeşitli türlerde ön öğrenim ararlar. Hangi yol seçilmiş olursa olsun, uygulanan başlangıç koşulları mantık olarak profesyonel meslek kuruluşları tarafından dikkate alınan eğitim ve geliştirme programlarıyla uygun olmalıdır.

Ulusal ya da uluslararası standartlar referans kaynakları olarak kullanılarak genel niteliklerin düzeyi, mukayese edilebilir. Bir üniversite programına eşdeğerliliğin belirlenmesi standart referans kaynakları ile IFAC'ın üye kuruluşları için mevcut olan bilgilerin birlikte mukayese edilmesi yoluyla yapılabilir.

2.2. Mesleki Eğitim Programları

Bu standart adayların profesyonel muhasebeci olarak nitelendirilmesi için gerekli olan mesleki eğitimi tanımlamaktadır. Bu standardın amacı IFAC üyesi kuruluşların üye adaylarının hızla artan bir şekilde karmaşıklaşan ve talepkâr hale gelen bir ortamda yetkin profesyonel muhasebeciler olarak işlevlerini yerine getirmelerini mümkün kılacak yeterli düzeyde ileri mesleki eğitime sahip olmalarını sağlamaktır.

Bu standart mesleki eğitim programlarının ana içeriğini üç temel başlık altında toplar. Bunlar:

- Örgütsel bilgi ve işletmecilik bilgisi,
- Bilişim Teknolojileri (IT) bilgisi ve
- Muhasebe-finans ve ilgili konulara ilişkin bilgilerdir.

Bu standart mesleki beceri koşullarını ve genel anlamdaki eğitimin içeriğini ya da uygulamaya yönelik deneyimlerle (staj) ilgili koşulları tanımlamamaktadır.

Mesleki eğitim genel eğitim üzerine inşa edilir. Mesleki eğitim akademik bir ortamda olabilir de olmayabilir de. Profesyonel muhasebeci olmayı arzu eden adayların gerekli bilgi, beceri ve mesleki değerleri edinmeleri gerekir.

İşlevlerini yeterli bir şekilde yerine getirebilmek için muhasebecilerin edinmeleri gerekli bilginin miktarı sürekli değişmekte ve artmaktadır. Ayrıca yerel koşullar, aranan bilgi seviyesinin farklılaşmasına neden olur. İlaveten, muhasebeciler kariyerleri boyunca uzmanlaşacaklardır. Bu nedenlerle, bu standart profesyonel muhasebecilerin bilgilerini sürekli olarak yenilemek için ihtiyaç duyacakları genel konu başlıklarını oluşturur.

2.2.1. Mesleki Eğitim Programlarının İçeriği

Yeterlilik öncesi eğitimin bir unsuru olan mesleki eğitim en az iki yıl ya da daha fazla tam zamanlı akademik eğitimden (ya da buna eşdeğer yarı zamanlı eğitimden) oluşmalı ve genel eğitimle sağlanan zihinsel beceri, kişisel beceri, kişiler arası ve iletişim becerilerini geliştirmelidir. Mesleki eğitim şunlardan oluşur:

- örgütsel bilgi ve işletmecilik bilgisi
- bilişim teknolojilerine (Information Technology - IT) ilişkin bilgi, ve
- muhasebe-finans ve ilgili konulara ilişkin bilgiler

Mesleki eğitim, yeterlilik öncesi eğitim programının sadece bir parçasıdır. Akademik bir ortamda yapılabilir de yapılmayabilir de. Bazı diploma programları iki yıla kadar genel eğitim gerektirmelerinin yanında muhasebe eğitimi için en az bir iki yıl daha ayırırlar. Daha uzmanlaşmaya yönelik muhasebe diploma programları genel eğitimi üç yıla çıkarırlar. Genel eğitim, muhasebe eğitimi ve stajın tam bir kombinasyonu aynı mesleki yeterliliği sağlamak kaydıyla bir programdan diğer programa geçişebilir.

Örgütsel bilgi ve işletmecilik bilgileri profesyonel muhasebecilerin çalıştığı ortamda belirleyici olur. Profesyonel muhasebecilerin işlevlerini yerini getirmesi için özel ve kamu kurumları, kâr amaçsız kurumlar ile bunların organizasyon, yönetim ve finansman yöntemleri ve ayrıca faaliyet gösterdikleri global çevre hakkında genel düzeyde bilgi sahibi olmaları gereklidir.

Bilişim teknolojileri (IT) profesyonel muhasebecinin rolünü değiştirmiştir. Profesyonel muhasebeciler bilişim teknolojilerini sadece kullanmak ve bilişim kontrol becerilerini uygulamakla kalmamakta, aynı zamanda bu sistemlerin geliştirilmesinde, tasarımında ve yönetiminde önemli rol oynamaktadırlar.

Muhasebe, finans ve bunlarla ilgili bilgi birikimi, profesyonel bir muhasebeci olarak başarılı bir kariyer için esas olan güçlü teknik altyapıyı sağlar. Önemli bir bölümü profesyonel muhasebecilerin çoğunluğu tarafından paylaşılmasına rağmen, konuların bileşimi bireyin hangi sektör ya da bölgede çalıştığına göre değişiklik gösterir. Piyasa talebindeki hızlı değişime tepki olarak muhasebe müfredatının içeriği değişmeye devam edecektir. Muhasebe müfredatının kapsamına yeni konular dahil olmakta ve konular arasındaki önem derecesi değişmektedir. Üye kuruluşlar kendi özel çevreleriyle ilgili ihtiyaçları karşılamak için programlarına konular ilave etmeyi ya da konular arasındaki dengeleri değiştirmeyi arzu edebilirler.

Örgütsel bilgi ve işletmecilik bilgisi unsuru aşağıdaki alanları tamamen ya da büyük ölçüde içermelidir:

- ekonomi,
- işletme ortamı,
- finansal piyasalar,
- sayısal yöntemler,
- örgütsel davranış,
- üretim ve hizmet yönetimi
- pazarlama,
- uluslararası işletmecilik,
- küreselleşme ve
- kurumsal yönetim ve iş ahlakı

Örgüt ve işletme eğitimi potansiyel profesyonel muhasebecileri iş görenlerin ve müşterilerin hangi ortamlarda faaliyet gösterdikleri konusundaki bilgiyle donatır. Örgüt ve işletme eğitimi ayrıca, bütün yeterlilik öncesi süreçte edinilen zihinsel, kişiler arası ve iletişim becerilerinin uygulanması için genel koşulları oluşturur. Örgüt ve işletme eğitimi ile sağlananlar aşağıdaki gibidir:

- makro ve mikro ekonomi bilgisi,
- işletmecilik bilgisi, mal ve hizmet piyasaları ve finansal piyasalar ve bunların nasıl çalıştığı hakkında bilgi,
- sayısal yöntemler ve istatistiğin işletmecilik problemlerine uygulanması,
- örgütün ve faaliyet gösterilen çevrenin (temel ekonomik, yasal, politik, sosyal, teknik, uluslararası, ve kültürel güçleri ve bunların etkilerini ve değerlerini içeren) anlaşılması,
- çevre sorunları ve sürdürülebilir kalkınmanın anlaşılması,
- örgütlerde değişim gerçekleştirme ve bunu yönetme yöntemlerini içeren organizasyonlarda kişiler arası ve grup dinamiklerinin anlaşılması,
- insan kaynaklarının yönetimi, üretim ve hizmet yönetimi, örgütsel strateji ve yönetim ve pazarlama konularının anlaşılması,
- uluslararası ticaret ve finans ile birlikte uluslararası işletmeciliğin gerçekleştirilme şekilleri ve küreselleşme sürecine ilişkin temel bilgiler,
- muhasebenin kurumsal yönetimdeki ve iş ahlakındaki rolünün anlaşılması ve
- stratejik amaçlara ulaşmak için yukarıdaki unsurları bir araya getirme becerisi.

Bilişim teknolojisi koşulları aşağıdaki konu alanlarını tamamen ya da büyük ölçüde içermelidir:

- genel bilişim teknolojileri (IT) bilgisi,

- bilişim teknolojilerini kontrol bilgisi,
- bilişim teknolojilerini kontrol yeterliliği,
- bilişim teknolojilerini kullanma yeterliliği, ve
- bilişim teknolojileri yöneticilerinin, geliştiricilerinin ya da tasarımcılarının rollerinden biri ya da bir bileşimine ilişkin yeterlilik.

Profesyonel muhasebeciler için bilişim teknolojisi bilgisinin unsurları ve bunlara ilişkin yeterlilik koşulları IEG-11 “Profesyonel Muhasebeciler İçin Bilişim Teknolojileri”nde belirtilmiştir. Yeterlilik öncesi aşamada bütün adaylar bilişim teknolojileri hakkında genel bilgiye sahip olmalı ve buna ilave olarak bilişim teknolojileri kontrol sistemleri bilgisine ve bir bilişim teknolojisi kullanıcısı olarak da gerekli bilgi ve yeterliliğe sahip olmalıdırlar.

Ayrıca, yeterlilik öncesi eğitimlerinin bir parçası olarak, bütün profesyonel muhasebecilerin Yönergede belirtilen rollerden en az biri üzerinde yoğunlaşmaları ve yeterli olduklarında yerine getirmeleri beklenen işlevlere ilişkin bu rol için tanımlanan koşulları yerine getirmeleri beklenir. Bu roller bilişim sistemlerinin yöneticisi, tasarımcısı ya da geliştiricisi rolleri ya da bu rollerin bir bileşimidir. Buna örnek olarak bilişim teknolojisi strateji danışmanı verilebilir.

Yeterlilik aşamasında, adayların yeterlilik unsurlarına ilişkin bu rollerden en az biri hakkında doğru bilgi ve anlayışa sahip olmaları beklenir. Bu uygun bir iş ortamıyla ilgili yukarıda sıralanan yeterliliklerle ilgili konuların anlamlılığını tanımlama ya da açıklama kabiliyetiyle kanıtlanabilir. Bu roldeki bir aday bu bölümde sıralanan faaliyetlere takımın bir parçası şeklinde ya da gözetim altında etkin bir şekilde katılmaya muktedir olmalıdır; fakat bütün unsurlara ilişkin bir yeterlilik göstermesi beklenmeyecektir.

Yeterlilik öncesi aşamasında, bütün profesyonel muhasebecilerin işletmecilik sistemleriyle ilgili aşağıdaki bilişim teknolojileri bilgisine gereksinimleri vardır:

- bilişim teknolojisi mimarisi,
- sistem kurma/geliştirme süreçleri,
- bilişim teknolojilerinin yönetimi,
- bilişim teknolojisi stratejisi ve
- iş görme süreçleri geliştirme.

Bütün profesyonel muhasebeciler, asıl iş alanlarına ya da rollerine bakmaksızın ayrıca işletme sistemleriyle ilgili aşağıdaki bilişim teknolojisi kontrol bilgilerine gereksinimleri vardır:

- kontrol yapıları,
- kontrol amaçları,
- kontrol aşamaları,
- kontrol için sorumluluk,
- kontrol ortamı,
- sistem kurma/geliştirme üzerinde kontrol,
- risk değerlendirme,
- kontrol eylemleri,
- bilgi ve iletişim,
- kontrol uygunluğunun gözetimi.

Bütün profesyonel muhasebeciler işletme sistemleriyle ilgili bilişim teknolojilerinin kontrolü konusunda aşağıda verilen genel alanlardaki yeterliliği edinmelidirler:

- kontrolü analiz etmek ve değerlemek için uygun kontrol kriterlerinin seçimi,

- kontrol ortamını değerleme,
- sistem kurma/geliştirme s¼reci ve kontrolleri değerleme,
- risk değerleme s¼reçlerini ve eylemlerini değerleme,
- sistem s¼reç faaliyetlerini ve kontrolleri değerleme,
- g¼zetim s¼reçlerini ve eylemlerini değerleme.

Farklı bilişim teknolojilerinin kullanıcıları bilişim sistemlerinin araçlarını ve tekniklerini kendilerinin ya da diğerlerinin amaçlarına ulaşmalarına yardımcı olması için kullanırlar. Bilişim araç ve tekniklerinden oluşan tür ve kullanım farklılıkları nedeniyle bu amaçlar sonsuz sayıda olabilir. Kullanıcıların bilişim teknolojilerinin yardımıyla uyguladıkları bazı tipik görevler şunlardan oluşur:

- bilgi toplama ve özetleme,
- veriye uygulanan analize dayalı alternatif eylem şeklini seçmek,
- strateji ve taktikler tasarlama,
- bir organizasyonel birimdeki operasyonel faaliyetleri planlama ve programlama,
- kaynakların tahsisini yönlendirme,
- operasyonları uygulama,
- performans değerleme,
- gözlemleri belgeleme,
- yargıya varma ve karar alma,
- diğerleriyle iletişim kurma.

Bütün profesyonel muhasebeciler bu genel görevlere ve bilişim teknolojilerinin bu görevlere uygulanabileceği yöntemlere alışık olmak zorundadırlar. Aşağıdakiler genel yeterlilik alanlarını kullanıcıların rol¼ ile ilişkilendirir:

- uygun bilişim sistemlerini ve araçlarını işletme ve muhasebe problemlerine uygulamak,
- işletme ve muhasebe sistemlerini anlamak,
- insan kaynakları sistemini kontrol etmek.

Bilişim teknolojisi bilgisi farklı yollarla edinilebilir; bunlar belki ayrı kurslar olarak ya da konuyu örg¼t ve işletme bilgisi ile ya da muhasebe ve muhasebeyle ilgili bilgi ile birleştirerek de edinilebilir. Yeterlilik staj yoluyla da edinilebilir. Formel bilişim teknolojisi eğitimi için ana konunun sunumunu zenginleştirmek ve stajyerlerin pratik becerilerinin artırılmasına yardımcı olmak için vak'a (örnek olay) çalışması, tecr¼beli profesyonellerle karşılıklı etkileşimli çalışmalar ve benzer teknikler kullanılmalıdır.

Muhasebe, finans ve ilgili konulardaki bilgiler aşağıdaki konu alanlarının kapsamını tamamen ya da büyük ölç¼de içermelidir:

- finansal muhasebe ve raporlama,
- yönetim muhasebesi ve kontrol,
- vergileme,
- işletme ve ticaret hukuku,
- denetim ve güvence (assurance),
- finans ve finansal yönetim,
- stratejik karar alma,
- mesleki değerler ve ahlak kuralları.

Muhasebe, finans ve ilgili konulardaki bilgiler herhangi bir konudaki bilgi, beceri ve mesleki değerleri daha da geliştirir ve bütün muhasebecilerin ihtiyaçı olan ilgili konularla bütünleştirir. Bu tür bilgiler, kariyerlerine profesyonel muhasebeci olarak başlayacak öğrencilere hem en azından bir diploma düzeyinde gerekli teorik ve teknik muhasebe bilgisini verir hem de mesleki değerlerin ve ahlak kurallarının anlaşılmasını sağlar. Bu tür bilgiler şunları içerir:

- muhasebe mesleği ve muhasebe felsefesinin tarihi,
- finansal karar alıcıların bilgi ihtiyağlarını ve bu ihtiyaçların karşılanmasına ilişkin muhasebe bilgilerinin rolünün kritik bir değerlemesini de iğermek kaydıyla, hem firma iği hem de firma dışında kullanım amacıyla örgütsel faaliyet ilişkin raporlamanın iğeriği, kapsamı, görüşü, yapısı ve anlamı,
- ulusal ve uluslararası muhasebe ve denetim standartları,
- muhasebeye ilişkin düzenlemeler,
- planlama, btceleme, maliyet yönetimi, kalite kontrolü ve kıyaslama (benchmarking) gibi işlemlerin tamamını içeren yönetim muhasebesi,
- finansal verilerin doğruluğu ve bütünlüğü ile işletme varlıklarının korunmasını sağlayan kontrol kavramları, yöntemleri ve sreğleri,
- vergileme ve bunun finansal ve yönetsel kararlara etkisi,
- belirli bir ülkede mesleğin rolü için uygun olan, kıymetli evrak ve şirketler kanununu da içeren işletmenin tabi olduğu yasal mevzuata ilişkin bilgi,
- denetim ve diğer güvence hizmetlerinin yapısı ve bunları geręekleřtirmenin kavramsal ve prosedürel dayanakları,
- finansal tablo analizi, finansal varlıklar, sermaye piyasaları -hem ulusal hem de uluslararası- ve kaynakların yönetimini içeren finans ve finansal yönetim bilgisi,
- işletme danışmanlığı, stratejik yönetim, risk yönetimi ve değişim yönetimini içeren karar desteği ve strateji,
- bir muhasebecinin hem mesleki ęevreye hem de en geniş anlamda kamuya ilişkin ahlaki ve mesleki sorumlulukları,
- kurumsal yönetimde muhasebecilerin rolü,
- ęevresel koşullar ve sürdürülebilir kalkınma.

2.3. Mesleki Beceriler ve Genel Eğitim

Bu standart adayların profesyonel muhasebeci olmaya hak kazanmaları için sahip olmaları gereken hem kişisel hem de mesleki becerileri tanımlar. Bunun yanı sıra bu standardın bir diğer amacı da değişik yollarla ve farklı iğeriklerle edinilen genel eğitimin bu becerilerin geliştirilmesine nasıl katkısı olabileceğini göstermektir.

Bu standardın amacı bir IFAC ye kuruşuna ye adaylarının profesyonel muhasebeci olarak fonksiyon görmeleri için uygun beceriler (entelektüel, teknik, kişisel, kişiler arası ve organizasyonel) bileşimiyle donanmalarını sağlamaktır. Böylece söz konusu adayların kariyerleri boyunca artan bir şekilde karmaşıklaşan ve talepkar hale gelen bir ortamda yeterli profesyoneller olarak fonksiyon görmelerini mümkün olur.

Bu standart profesyonel muhasebeciler için gerekli olan becerileri beş temel başlık altında gruplamaktadır:

- zihinsel beceriler,
- teknik ve fonksiyonel beceriler,
- kişisel beceriler,
- kişiler arası beceriler ve iletişim becerileri,

- örgütsel ve işletme yönetimi becerileri.

Bu standart ayrıca bu becerilerin geliştirilmesine katkı sağlayan işletmecilik dışı çalışmalarını da işaret eder ve genel eğitimin bir kısmını biçimlendirir. Bu standart mesleki eğitim ya da staj koşullarını kapsamaz.

Muhasebecilerin görevlerinde yapacakları katkı ve böylece topluma sağlayacakları yararlarla ilişkin iş görenlerin, müşterilerin ve kamunun artan beklentisi genellikle kişisel ve mesleki becerilerin öneminin artmasına neden olmaktadır. Bu beceriler bazen zihinsel yeterlilik ve konu dışı (muhasabe becerileri dışındaki, uzmanlık alanıyla ilgili olmayan genel beceriler) özel beceriler olarak ifade edilirler. Bunlar pek çok şekilde sınıflandırılabilir ve tanımlanabilir. Bu standarttaki liste ayrıntılı değildir.

Beceriler genellikle eğitim ve öğrenimin bir sonucu olarak kazanılır. Bununla birlikte, bu becerilerin gerekleri özellikle eğitim ve öğrenim programlarının içinde yer almaya başlamıştır. Uygun beceriler profesyonel muhasebecilere piyasada mukayeseli bir üstünlük sağlamakta ve bireyin kariyeri boyunca yararlı olmaktadır.

Genel eğitime ilişkin sağlam bir temel, adayların etkin bir şekilde düşünen ve iletişim kuran ve araştıran, mantıksal düşüncüyü uygulayan ve kritik analizleri üstlenen geniş vizyonlu bireyler olmalarına yardımcı olacaktır. Bu temel, adayların toplumun geniş bir kısmı için karar almalarını, doğru yargılara varmalarını ve iyi bir mesleki yeterliliğe erişmelerini, farklı gruplardaki insanları etkilemelerini ve mesleki gelişme sürecine başlamalarını mümkün kılacaktır.

Ayrıca, geniş tabanlı genel eğitim yaşam boyu öğrenim için de gerekli olup mesleki ve muhasabe çalışmalarının oluşturulmasına da temel oluşturur. Genel eğitimin unsurları aşağıdaki gibi olabilir:

- görüşlerin, fikirlerin ve tarihteki olayların, bugünün dünyasındaki farklı kültürlerin ve uluslararası bakış açısının anlaşılması,
- insan davranışlarına ilişkin temel bilgi,
- dünyadaki politik, sosyal ve ekonomik güçleri, sorunları ve çelişkileri anlama kabiliyeti
- araştırmada ve sayısal verileri değerlemedeki tecrübe,
- araştırma yürütme, mantıksal düşüncüyü uygulama ve kritik düşünmeyi anlama kabiliyeti,
- sanat, edebiyat ve bilimin önemine inanma,
- kişisel ve sosyal değerler ile araştırma ve yargıya varma süreçlerinin farkına varma,
- değer yargılaması yapmada deneyim.

2.3.1. Mesleki Beceriler

Uygun beceriler profesyonel muhasebecilerin eğitim yoluyla kazandıkları bilgilerini başarılı bir şekilde kullanmalarını sağlar. Bu beceriler her zaman bunlara yönelik tasarlanmış kurslardan edinilmeyip, bazen de bunun yerine eğitim programının ve pratik deneyimin birleşmesiyle edinilir.

Bir bireyin edinmesi gereken beceriler şunlardır:

- zihinsel beceriler,

- teknik ve işlevsel beceriler,
- kişisel beceriler,
- kişiler arası ve iletişim becerileri,
- örgüt ve işletme yönetimi becerileri.

Zihinsel beceriler, örgüt içinde karmaşık bir sorunla karşılaşıldığında profesyonel muhasebecilerin problem çözme, karar alma ve doğru yargıya ulaşmalarını sağlar. Bu beceriler genellikle geniş kapsamlı genel bir eğitimin sonucunda elde edilir. Gerekli zihinsel beceriler aşağıdakileri içerir:

- insanlardan, yazılı ve elektronik kaynaklardan bilgi elde etme, ilişkilendirme, düzenleme ve anlama kabiliyeti,
- soruşturma, araştırma, mantıksal düşünme, muhakeme gücü, kritik analiz ve kuşku duyma kapasitesi,
- olağan olmayan durumlardaki problemleri tanımlama, çözme ve problem çözme becerilerini uygulama kabiliyeti.

Teknik ve fonksiyonel beceriler muhasebeye özgü becerilerin yanı sıra genel becerileri de içerir. Bu genel beceriler:

- okur yazarlık, hesap yapabilme becerisi ve bilişim teknolojisi yeterliliği,
- risk analizi ve ölçümü.

Kişisel beceriler profesyonel muhasebecilerin tutum ve davranışlarıyla ilgilidir. Bu becerilerin geliştirilmesi bireysel öğrenime ve kişisel gelişmeye yardımcı olur. Bunlar şunları içerir:

- kendini yönetme,
- inisiyatif, etki ve kendi kendine öğrenme,
- sınırlı kaynaklar arasından seçme ve öncelik verme kabiliyeti ve işleri zamanında gerçekleştirecek şekilde organize etme kabiliyeti,
- değişime uyum sağlama kabiliyeti.

Kişiler arası ve iletişim becerileri profesyonel muhasebecileri organizasyonun ortak menfaati için diğerleriyle çalışmalarını, bilgi alış-verişlerini, dayanakları olan yargılar oluşturmalarını ve etkin kararlar almalarını sağlar. Kişiler arası ve iletişim becerileri şunları içerir:

- çatışmalara karşı koyma ve çözümü için danışmanlık sürecinde, başkalarıyla özellikle gruplarla çalışma kabiliyeti,
- kültürel ve entelektüel açıdan farklı insanlarla karşılıklı etkileşim kabiliyeti,
- mesleki olaylarda kabul edilebilir çözümleri ve anlaşmaları müzakere etme kabiliyeti,
- farklı kültürel yapılarda etkin bir şekilde çalışma kabiliyeti,
- formel ve informel, yazılı ve sözlü şekilde görüşlerini etkin bir şekilde sunma, tartışma, raporlama ve savunma kabiliyeti,
- kültür ve dil farklılığına duyarlı bir şekilde, etkin dinleme ve okuma kabiliyeti.

Örgüt ve işletme yöneticiliği becerileri profesyonel muhasebeciler için artan bir şekilde önemli olmaya başlamıştır. Bu beceriler şunları içermektedir:

- stratejik planlama, proje yönetimi ile maddi ve beşeri kaynakların yönetimi,
- görevleri organize etme, delege etme, insanları motive etme ve geliştirme kabiliyeti,
- liderlik,
- geniş bir işletmecilik vizyonu,
- politik gelişmelerin farkında olma,

- takım içinde çalışma kabiliyeti,
- global bir görüş.

2.3.2. Genel Eğitim

Geniş tabanlı genel eğitim mesleki becerilerin kazanılmasına önemli katkılar sağlayabilir. Genel eğitim koşulları programdan, programa ve ülkeden, ülkeye değişir. Bununla birlikte, genel eğitimin bir bölümü, genel bilgi, zihinsel beceriler, kişisel beceriler, kişiler arası beceriler ve iletişim becerilerini geliştirme üzerinde yoğunlaşır. Bunu yaparken sanat, bilim ve beşeri bilimlerden (humanities) elde edilen geniş bir konu yelpazesinden yararlanır.

Genel bir eğitim pek çok sayıda farklı yollarla ve farklı konularla elde edilebilir. Genel eğitim, bir diploma programında muhasebe mesleği konuları arasında belli bir denge gözetilerek, %20 ile %50 arasında bir ağırlıkta yer alabilir. Program boyunca genel bilgi ve temel becerilerin edinilmesi koşuluyla, genel eğitim tamamen muhasebe derecesi veren programlara dahil edilebilir.

Adaylar ayrıca muhasebe dışı genel konularda diploma alabilirler ve sonra mesleki kuruluşlar tarafından hazırlanan sınavlar için çalışarak gerekli profesyonel muhasebecilik konularına ilişkin bilgileri edinebilirler. Adaylar ayrıca genel bilgi ve temel becerileri, iş tecrübesi edinerek (staj) ve bunu mesleki kuruluşlar tarafından hazırlanan genel bilgi ve becerilere ilişkin unsurları içeren sınavlara yönelik çalışmalarını birleştirerek kazanabilirler. Diğer durumlarda, genel bir eğitim yüksek öğrenimden önceki geniş ve belki uzatılmış bir orta öğrenim periyodu sırasında kazanılabilir.

Bu yeteneklerin nasıl kazanılacağı bir örgütten diğerine değişebilir. Bu standardın uygulanması her örgütün faaliyet gösterdiği kültürel ortama ve mevcut eğitim altyapısına bağlıdır.

2.4. Mesleki Değerler ve Ahlak Kuralları

Bu standart profesyonel muhasebecilerin eğitim programları ve staj süreleri boyunca edinmeleri gereken mesleki değerler ve ahlak kurallarını tanımlar.

Bu standardın amacı IFAC üyesi bir kuruma üye olmak isteyen adayların profesyonel muhasebeciler olarak çalışabilmeleri için uygun mesleki değerler ve ahlak kurallarıyla donanmasını sağlamaktır.

IFAC muhasebe mesleğinin tüm dünya üzerinde farklı kültürlere ve farklı düzenlemelere sahip ortamlarda gerçekleştirildiğinin farkındadır. Bu nedenle IFAC her ülkedeki profesyonel muhasebecilere yönelik ahlaki kurallar için temel olacak uluslararası bir “*Profesyonel Muhasebeciler için Ahlaki (Etik) Kurallar*” oluşturmuştur. Bu kuralların temel olarak ifade ettiği hususlara daima uyulmalıdır.

Bu standart potansiyel profesyonel muhasebecilerin eğitim ve öğrenim programlarının bir bölümü olan mesleki değerler ve ahlak kurallarının çatısını tanımlar. IFAC eğitim komitesi değerler ve ahlaki kuralların nasıl öğretileceği ve eğitim sürecinde nasıl geliştirileceği konusunda daha detaylı bir kılavuz hazırlamaktadır.

Toplumun meslekten oldukça fazla beklentisi vardır. Profesyonel muhasebeciler için finansal tabloları kullananlarla, müşterilerle, iş görenlerle, işverenlerle, meslektaşlarıyla ve genel olarak kamuyla olan ilişkisini düzenleyen ahlaki kuralları kabul etmeleri ve gözlemlenmeleri esastır. Üyelerinin mesleki ahlak kurallarının ve bunlara ilişkin kısıtlarla ilgili gerçekleri uygun bir şekilde anlamalarını sağlamak üye örgütün sorumluluğundadır.

Profesyonel muhasebeciler mesleki ve yönetsel kararların potansiyel ahlaki boyutunu doğru değerlendirmeleri gerekir. Karar alma sürecinde kapsanan ve bir şekilde tehdit altında olan ahlaki prensipleri anlama ve bunları savunmanın getireceği baskının farkında olmaları gerekir. Profesyonel muhasebecilerin karar alma sürecinde bir rolü vardır. İster serbest çalışsın, ister endüstri ve ticarete, isterse de kamu sektöründe ya da eğitimde olsun bu doğrudur.

Muhasebeciler değişen bir dünyada faaliyet gösterirler. Hem işletmelerin hem de kamu kurumlarının iyi bir şekilde yönetimi büyük ölçüde mesleki değerlere ve ahlak kurallarına sadık kalmaya bağlıdır. Bu gibi durumlarda, ahlaki prensiplerin iyi bir şekilde anlaşılması ve bunların eğitim ve öğrenimi önemlidir.

IFAC, üye kuruluşlarının üyelerinin mesleki değerler ve ahlak kurallarına ilişkin anlayışlarının sürekliliğini sağlamak için hem mevcut ve gelecekteki üyelerine ve hem de büyük ölçüde topluma karşı bir yükümlülüğünün olduğunu farkındadır. Bu farkında olma onların değişen bir ortamda etkin ve doğru bir şekilde faaliyet göstermelerini sağlayacak yeterlilikte olmalıdır. Bu standardın amacı üye kuruluşların bu görevi yerine getirmelerine yardımcı olmaktır.

Bu standart bütün IFAC üyesi kuruluşlara uygulanır. Eğer bu kuruluşların gelecekteki üyeleri mesleki değerleri ve ahlak kurallarını çalışmalarında önemli olarak algılayarlarsa bu durumda mesleki değerler ve ahlak kurallarına ilişkin işlemleri, kendi temel eğitim ve öğrenim programları için bir engel olarak algılamazlar. Bu nedenle mesleki değerler ve ahlak kuralları eğitim ve öğretim kapsamında kendi hakları olarak ele alınmalıdır.

Mesleki değerler ve ahlak kuralları hakkındaki öğrenim süreci, üyeliğe kabulden sonra da devam etmelidir. Profesyonel muhasebeci bunu yaşam boyu öğrenimin bir parçası olarak görmelidir.

2.4.1. Mesleki Değerler ve Ahlak Kurallarının İçeriği

Mesleki eğitim ve öğretim programı potansiyel profesyonel muhasebecilerin toplum ve meslek için en doğru yargılara ulaşması ve ahlaki anlamda davranması için mesleki değerler ve ahlak kurallarının genel çerçevesini çizer.

Her programın mesleki değerler ve ahlak kurallarının öğrenimine ilişkin yaklaşımı onun kendi ulusal, kültürel ortamı ve amaçlarını yansıtırken, başlangıçtaki kapsamı şunları içermektedir:

- ahlak kurallarının yapısı: felsefi ve mesleki yaklaşım arasındaki farklılıklar,
- detaylı kurallara dayalı ve temel yaklaşımların farklılıkları, bunların avantaj ve dezavantajları,
- doğruluk, tarafsızlık, bağımsızlık, şüphecilik, muhasebeleştirilebilirlik ve sosyal sorumluluk kavramları,
- ahlaki kurallar ve meslek: sosyal sorumluluk,
- ahlaki kurallar ve hukuk,
- bireylere, mesleğe ve topluma karşı ahlaki olmayan davranışların sonuçları,

- iş hayatında ahlak kuralları,
- ahlak kuralları ve bireysel muhasebeci: ahlaki ikilemler ve bunların çözümü.

Mesleki değerler ve ahlaki kurallar, mesleğin bir üyesi olarak profesyonel muhasebecileri tanımlayan tutum ve davranışları kapsar. Profesyonel muhasebeciler şu özellikleriyle tanımlanırlar:

- doğruluk,
- tarafsızlık,
- mesleki yeterlilik ve özen,
- gizlilik,
- mesleki davranış,
- teknik standartların korunması.

Bunlar mesleğe ve mesleki hizmetin verildiği toplumun kalkınmasına sürekli bir katkıda bulunmak için önemlidir. Profesyonel muhasebecilerin sahip olması gereken değerler ve tutumlar şunları içerir:

- doğruluk ve tarafsızlık ve uygulanabilir mesleki standartlar altında bağımsız olarak faaliyet gösterme taahhüdü,
- profesyonel muhasebeciler için IFAC'ın ahlak kuralları ve bir bireyin üye olmayı amaçladığı üye örgütün ahlak yönergesi hakkındaki bilgi,
- kamu menfaatine yönelik ilgi ve sosyal sorumluluklara duyarlılık,
- yaşam boyu öğrenme taahhüdü.

2.4.2. Mesleki Değerlerin ve Ahlak Kurallarının Öğretimi

İşverenler, eğitimciler ve sınavları yapanlar mesleki değerlere ve ahlak kurallarına belli bir önem verirler. Stajyerlerinde bu değerleri ve ahlak kurallarını doğru bir şekilde algılamaları ve değerlemeleri beklenmektedir. Gelecekteki profesyonel muhasebeciler için ahlak kurallarının önemi nedeniyle, bu konunun ilk başta ayrı bir konu gibi ele alınıp sunulması ideal olabilir. Öğrenciler yetiştikçe ve diğer konular hakkında daha geniş bir bilgi birikimi düzeyine eriştikçe konuların birleştirilmesi uygun olabilir. Bu onları diğer konulardaki çalışmalarında tartışılan problemlere ilişkin olası ahlaki hususları araştırmaya ve dikkate almaya teşvik edecektir.

Daha sonra gelen uygulama, bütün profesyonel muhasebecilerin karşılaşabilecekleri ve herhangi bir özel kültürel ortamda kamu uygulamalarına ilişkin olarak muhasebecilerin karşılaşması daha olası olan özel ahlaki sorunlara gönderme yapabilir.

Stajyerler ilgili ahlaki kuralların rolünü çalışmaya ve kritik değerlendirmesini yapmaya teşvik edilmelidir. Stajyerler, bu alandaki mesleki duyuruları izlemek üzere teşvik edilirler. Böylece, profesyonel muhasebecilerin gösterdiği doğruluk ve dürüstlük çabasına olumlu katkıları gerçekleşir. Öğrencilerin, diğer mesleklerin ahlaki kurallarını sınamaya ve bunun ışığında muhasebe mesleği için diğer potansiyel yaklaşımları sınama ve tartışmaya teşvik edilmeleri gerekir. Kuralların rutin öğrenimi ve hafızanın sürekli sınanması arzu edilen etkiyi vermeyecektir.

Mesleki değerler ve ahlak kurallarının muhasebe stajyerlerine sunumu, katılımcı yaklaşımla büyük ölçüde zenginleştirilebilir. Bu yaklaşım şunları içerir:

- çok boyutlu vak'a (örnek olay) çalışması gibi eğitim materyallerinin kullanımı,

- rol yapma,
- seçilmiş okuma parçalarının ve videoların tartışılması,
- ahlaki ikilemleri içeren gerçek yaşamdan alınma işletme sorunlarının analizi,
- disiplin duyurularının ve bulguların tartışılması,
- firma ya da mesleki karar alma konusunda uzman konuşmacıların kullanıldığı seminerler.

Bu tür katılımcı çalışmalar karmaşık yönetim kararlarının alınması sürecinde bireyler ve işletmeler için söz konusu olan ahlaki durumların ve potansiyel çatışmaların büyük oranda farkına varılmasına yol açar.

2.4.3. Mesleki Değerlere ve Ahlaki Kurallara İlişkin Eğitim

Çoğu üye örgüt üyeliğe kabulden önce stajyerlerin uygun eğitim almalarını ve pratik tecrübe kazanmalarını talep eder. Mesleki değerler ve ahlak kuralları her nerede çalışıyor olurlarsa olsunlar muhasebecilerin çalışmalarını etkiler. Uygun ahlaki davranış teknik yeterlilik kadar önemlidir. Bundan dolayı, eğitim ve staj dönemi ahlaki kuralların çalışma koşullarına uygulanmasını gelecekteki üyelere gözlemlene fırsatı verecek şekilde yapılandırılmalıdır.

Stajyer eğitiminin yönlendirilmesinden sorumlu olanlar bu noktada bir fırsat sahibidirler. Bunlar profesyonel muhasebecilerin iş ortamında oynadıkları rolün ahlaki boyutlarını stajyerlere gösterebilirler. Bu ise, böyle durumlarda ön görüş oluşturma ve bunları üstleriyle tartışmaları için, onları bütün ahlaki durumları ve işlerindeki çatışmaları tanımlamaya teşvik ederek yapılabilir.

Potansiyel ahlaki durumları kavrayan stajyerler ve mesleklerinin ilk yıllarında olan muhasebeciler, işverenlerinin işleriyle ilgili sorunlar hakkında tartışma açarak ve bu tartışmalara katılarak yararlar elde edeceklerdir.

Ahlaki problemlerin ve potansiyel açmazların planlı olarak ortaya konmasının bir standardı olmalıdır. Bu, muhasebeci olmayı arzu edenlere menfaatin her zaman ahlaki olmayabileceğini değerlendirmelerine yardımcı olur. Stajyerlerin, bir eylem ya da durumun işleyişinin ahlaki boyutuna ilişkin kuşkuları olduğunda mesleki kuruluşları gibi uygun kabul edilmiş referans noktalarına başvurmaları doğru olacaktır.

2.5. Staj Koşulları

Bu standart, üye kuruluşların üyelerinin profesyonel muhasebeci olabilmeleri için talep ettikleri staj ve eğitimleri tanımlamaktadır.

Bu standardın amacı IFAC üyesi kuruluşların üye adaylarının yeterlilik sınavı tarihine kadar yeterli profesyonel muhasebeciler olarak işlev görebilmeleri için uygun kabul edilen pratik deneyimi edinmiş olmalarını sağlamaktır.

Bir adayı yasal bir denetçi düzeyine ya da bazı diğer şekillerdeki uzmanlık düzeyine getirmek için yeterlilikten sonra daha ileri eğitimler gerekebilir. Her durumda, mesleki yeterliliğin yenilenmesi ve güncel olarak tutulabilmesi için yaşam boyu öğrenim gerekecektir.

Akademik çalışmaya ilaveten, muhasebeci olarak çalışılarak edinilecek pratik deneyimin adayın kendisini kamuya profesyonel muhasebeciler olarak sunabilmelerinden önce gerekli

olduğu kabul edilir. Bütün dünyada profesyonel muhasebecilik kuruluşlarını çevreleyen farklı durumlar nedeniyle uygun deneyim gereksinimleri bir örgütten diğerine değişebilir.

Bu standart adayların IFAC üyesi bir örgüte üye olarak kabul edilmesinden önce normal olarak gerekli olan pratik deneyimleri tanımlar. Bu standart ayrıca kazanılan deneyimin kabul edilebilir olduğundan emin olmayı sağlayacak gözetim ve kontrol sistemlerini tanımlar.

Deneyim ve akademik çalışma arasındaki denge baş vuran adayın düzeyine göre değişebilir. Pratik deneyim daha ziyade çalışma ortamında kazanılırken, teorik bilgi daha ziyade akademik bir ortamda kazanılır. Mesleki değerler ve ahlak kuralları her iki tür ortamın bir bileşimi yoluyla kazanılabilir. Bu standart, staj koşullarının hem adayın kendi gereksinimlerini hem düzenleyici kurumların şartlarını hem de kamunun beklentisini yerine getirecek şekilde olmasıyla ilgilidir.

2.5.1. Staj Koşullarının İçeriği

Profesyonel muhasebecilerin işlerini görmeye uygun bir pratik deneyim periyodu yeterlilik öncesi programın bir unsuru olmalıdır. Bu periyot adayların işlerini mesleki yeterlilikle görmeleri ve kariyerleri boyunca gelişmeyi sürdürmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve mesleki değerleri kazanmış olduklarını göstermeye yetecek kadar uzun olmalıdır. Staj periyodu (en az) üç yıl olmalıdır. Yeterli bir pratik deneyimle birlikte yürütülecek mesleki eğitim dönemi, bir bütün olarak bu gereksinime kısmen katkı sağlar.

Temel amaç genel eğitim, mesleki eğitim ve stajın uygun bir bileşimiyle yeterli profesyonel muhasebeciler yetiştirmektir. Nihai hedefe erişmek kaydıyla bu bileşim değişebilir. Yeterliliğe erişildiğinin ortaya konması staj gereksinimi için gerekli zamanı harcamaktan daha önemlidir.

Muhasebe diploma programları dört ya da daha fazla yıl sürebilir ve bu sürenin son yıllarında ilgili mesleki eğitim ve uygulamalar daha yoğun bir şekilde yer alabilir. Muhasebe diploma programı dışındaki programlardan mezun olanların mesleki eğitim ve staj bileşiminden üç yıllık yoğun bir eğitimden geçmeleri gerekebilir.

Mesleki deneyim muhasebeciler için profesyonel bir ortam sağlar. Bu ortamlarda muhasebeciler(in):

- organizasyonun ve işletme fonksiyonlarının nasıl çalıştığına ilişkin anlayışları artırılır,
- muhasebenin işleyişini diğer işletme fonksiyonları ve aktiviteleri ile ilişkilendirmeye muktedir olurlar,
- verilen muhasebe hizmetine ilişkin ortamın farkına varmaya başlarlar,
- pratik, gerçek yaşam durumlarında uygun mesleki değerler ve ahlak kuralları geliştirirler,
- artan bir sorumluluk düzeyinde çalışma fırsatına sahip olurlar,
- mesleki yeterlilik sağlamak için gerekli olan uzmanlaşmış muhasebe eğitimi almaları sağlanır.

Stajyerle başvurdukları meslek örgütü tarafından uygun görülen muhasebe pozisyonlarında stajlarını yaparlar. Aşağıdaki kontrollere konu olan staj, eğitim programından önce, eğitim

programından sonra, eğitim programıyla aynı zamanda ya da bunların bir bileşimiyle sağlanabilir.

2.5.2. İzleme ve Kontrol

Üye kuruluşun ya da düzenleyici otoritenin, adayların kazanması gereken deneyimin kabul edilebilir olduğundan emin olması gerekir. Yeterlilik için gerekli olan deneyim IFAC üyesi deneyimli bir örgütünün yönlendirmesi ve danışmanlığı altında yürütülmelidir. Bir staj programının etkin olması için mesleki örgüt ya da düzenleyici örgüt, stajyer ile staj olanağı sağlayan işveren arasında yakın iş birliği gereklidir. Staj programı hem adaya hem de işverene karşılıklı olarak yararlı olmalıdır. İşveren stajyerin edindiği gerçek tecrübeye ilişkin bir kayıt tutmalı ve bunu periyodik olarak kontrol etmeli, aynı şekilde mesleki örgütte bu kayıtların örneklerini periyodik olarak gözden geçirmelidir.

Staj programı mesleki örgüt tarafından oluşturulan deneyim gereksinimlerini karşılamak üzere tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Aynı zamanda, bu ister sanayi ister ticaret ve isterse de devlet ya da serbest çalışan olsun işverenler için etkin maliyetli (cost effective) olmalıdır. Üyeleri yeterlilik noktasında bir denetim lisansı almaya uygun olan IFAC üyesi kuruluşlar uygun denetim tecrübesinin yeterlilik öncesi dönem sürecinde edinildiğinden emin olmalıdır. Eğer yeterlilik belgesi (lisans) harici bir kurum tarafında verilmişse ya da yeterlilik sonrasında alınmışsa bu kurum yeterlilik için gerekli koşulları formüle edecektir. Ayrıca bu şartlar yeterlilik sonrası dönemde de yerine getirilebilir.

Ya işveren ya da stajyer gerçekleşen iş deneyimine ilişkin kayıtları tutmalıdır. Üyelik için başvuru yapıldığında, bu kayıtlar mesleki örgüt tarafından incelenecektir. Ayrıca mesleki örgüt ya da düzenleyici kurum tarafından aranan koşulların sağlandığından emin olmak amacıyla bu kayıtlar stajyer için hazırlanan programın düzenli olarak mukayese edilmelidir. Eğer program içindeki gelişme beklenen gelişme oranıyla uyuşmuyorsa, stajyere bu durumun sebepleri ve bu durumu geliştirmesi için neler yapması gerektiği anlatılmalıdır. Bu ayrıca stajyere iş tecrübesini yorumlama fırsatı verir ve onun gelecekteki gelişmelerine katkı sağlar.

Mesleki kuruluşların atması gereken adımlar arasında şunlar vardır:

- stajyer tarafından fiilen edinilen deneyimin izlenip raporlanmasını sağlayan, normal olarak örnekleme esasına dayalı, bir gözetim sistemi kurmak,
- işverenler ve stajyerler için yazılı detaylı bir yönerge sağlamak,
- stajyerlerin uygun deneyim sağlamaları için işverenlerin uygunluğunu kabul etme mekanizması kurmak,
- staja başlamadan önce staj ortamını değerlendirme ve onaylama,
- danışmanı tarafından desteklenen stajyerlerin üyeliğe başvuru noktasında yaptığı yazılı ya da sözlü bildirimine dayalı olarak kazanılan deneyimin değerlendirilmesi,
- önceden onaylanmış işverenlerin yeniden gözden geçirilmesi. Bu gözden geçirme işverenlere geliştirmeleri gereken alanlarda tavsiyelerde bulunabilir. Eğer iş yerinin koşulları ilgili denetim kriterlerinin karşılamayacak bir boyuta gelmişse onayın geri alınacağı bildirilir.
- bütün onaylanmış işverenleri ziyaret etmenin pratik olmadığı durumlarda stajyerlerin pratik deneyimlerinin yapısı, konusu ve içeriğinin herhangi birisinde olabilecek olan değişimi kapsayan periyodik raporlama sistemi kurmak,
- kazanılan deneyimin konuyla ilgili ve uygun olduğundan emin olmaya yardımcı olan bir periyodik yeterlilik çalışması yürütmek.

3. Tartışmaya Açılan Konular ve Bildirilen Görüşler

Mesleki yeterlilik öncesi kuralları düzenleyen Uluslararası Eğitim Standartları'nın taslak metinleri üye kuruluşların görüşlerine sunulmuş ve bu görüşlerin alınması için son tarih olarak da 31.12.2002 tarihi ilan edilmiştir. Ancak, Mart 2003'e kadar gelecek görüşlerin de kabul edilebileceği bildirilmiştir.

Bu doğrultuda tartışmaya açılan standart taslaklarıyla ilgili konu başlıkları aşağıdaki gibidir:

- Giriş Şartları
  - Profesyonel muhasebecilik mesleğinin üyesi olmayı sağlayacak bir programın başlangıç koşulunun bir üniversite ya da buna eşdeğer bir programa kabul edilebilme düzeyinde olup olmaması gerektiği,
  - Adayların bu standardın gereklerini yerine getirmesine ilişkin beklentinin gerçekleşip olup olmadığı
- Mesleki Eğitim Programının Kapsamı
  - Meslek eğitim programına ilişkin olarak standartta kapsamamış önemli herhangi bir unsur olup olmadığı ve standartta kapsanan mesleki eğitim programlarının unsurlarından herhangi birisinin halâ önemli derecede konuyla ilgili ya da dikkate almaya değer olup olmadığı
  - Mesleki eğitim programındaki temel içeriğin zaman içinde ve bir mesleki eğitim programı sürecinde normal olarak mevcut olan kaynaklarla makul bir şekilde kapsamı kapsamamayacağı
- Mesleki Beceriler ve Genel Eğitim
  - Mesleki beceriler ve genel eğitim ile ilgili standartta kapsamayan önemli herhangi bir beceri olup olmadığı ve bu standartta kapsanan becerilerden herhangi birisinin halâ önemli derecede konuyla ilgili ya da dikkate almaya değer olup olmadığı
  - Bu becerilerin profesyonel muhasebeciler için geliştirilen programlarda kazanılıp kazanılmayacağı
- Mesleki Değerler ve Etik
  - Mesleki değerler ve etik ile ilgili standartta kapsamayan önemli herhangi bir konu olup olmadığı ve bu standartta kapsanan konuların herhangi birisinin halâ önemli derecede konuyla ilgili ya da dikkate almaya değer olup olmadığı
  - Önerilen programın gerçekleştirilebilirliği
- Staj Şartları
  - Önerilen staj süresi
  - Stajın kabul edilmesi için tanımlanan kayıt, izleme ve kontrol gibi kriterlerin gerçekleştirilebilirliği

Yukarıda belirtilen konularla ilgili olarak IFAC Eğitim Komitesine bildirilen başlıca görüşler aşağıdaki gibidir¹:

---

¹) James G. Castellano and Nita J. Clyde; American Institute of Certified Public Accountants, Board of Directors and Special Committee on CPE Standards.U.S.A.

Barry Barber; Grant Thornton LLP, Worldwide Director of Audit and Quality Control. U.S.A.

Mohamed Osman A/Rahman Medani; Mohamed Osman Medani & Co., Certified Accountants & Technical Advisers, SUDAN.

Hans Verkruijsse and Melvin Berg.

- Standartlardaki genel yapı daha anlaşılabilir olmalıdır.
- Mesleğe başvuru aşamasında adaylar en az üniversite lisans veya eşdeğeri dereceye sahip olmalıdır. Bu düzeyde olmayanlar için sınavdan sonra fazladan en az iki yıl daha muhasebe alanında staj zorunluluğu olmalıdır.
- Yaygın olmamakla birlikte, standartların yürürlüğe giriş tarihinin 01.01.2004 tarihinde başlaması görüşü de vardır.
- Üniversite düzeyindeki muhasebe meslek eğitiminin sadece bilgi aktarımına yönelik olmaması, aynı zamanda araştırma yapmayı da içermesi ve teşvik etmesi gerekir.
- Mesleki şüphecilik ve yargıya varma becerisinin geliştirilmesi konusu *Mesleki Beceriler ve Genel Eğitim* ile ilgili standarda eklenmelidir.
- Zorunlu staj süresinin 3 yıl olması durumunda, standardın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ilk başvuru 3. yıl sonunda olacağından, bu süre zarfında meslekte bir istihdam açığı olabilecektir.
- Muhasebe mesleğiyle ilgili teorik eğitim, stajdan önce olmalıdır.
- Uluslararası Eğitim Standartlarının uygulanması konusunda IFAC daha ısrarcı olmalıdır.
- Mesleki eğitim konuları içerisine “Denetim” ve “Güvence (Assurance)” de dahil edilmelidir.

4. Sonuç

Muhasebe mesleğinin dünya çapında ve koordine bir şekilde gelişmesini ve ilerlemesini amaçlayan IFAC, mesleğinin en iyi şekilde icra edilebilmesi için çeşitli alanlarda standartlar ve yönergeler yayınlamaktadır. Bunlardan birisi de mesleki yeterlilik öncesi yapılması gerekenlerle ilgilidir. Bu amaçla IFAC Eğitim Standartları içinde Mesleki Yeterlilik Öncesi Kuralların ne olması gerektiğini düzenlemiştir. Bu anlamda mesleki eğitim, yeterlilik öncesi kuralların önemi bir unsuru ve alt yapısı olmaktadır. Bu standartlar aynı zamanda uluslar arası bir nitelik taşımaktadır. Zira muhasebe mesleği günümüzde küresel hale gelmiştir. Mesleğin hizmet sunduğu saha ülke sınırlarını aşmaktadır. Bu nedenle tüm ülkelerde mesleğin standart kalitede icra edilme ihtiyacı doğmuştur. Bu doğrultuda IFAC tarafından hazırlanan Profesyonel Muhasebeciler için Uluslararası Eğitim Standartları taslaklarında, profesyonel muhasebecilerin öğrenme ve gelişim gerekleri aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır:

- Giriş şartları
- Mesleki eğitim
- Mesleki beceri ve genel eğitim
- Mesleki değerler ve ahlak kuralları (etik)
- Staj şartları
- Mesleki yeterliliğin ölçülmesi
- Sürekli mesleki eğitim ve gelişim.

Günümüz dünyasında yaşanan gelişmeler ve bunların iş dünyası üzerindeki etkileri muhasebe mesleğinin önemini giderek artırmaktadır. Özellikle globalleşme, pazar ekonomisi, artan rekabet koşulları, uzmanlaşma, bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve hızla değişen koşullar gibi faktörler nedeniyle karar alma süreçlerinde doğru bilgiye hızlı bir şekilde ulaşma ihtiyacı giderek artmaktadır. Bu koşullarda en doğru bilgiye en hızlı şekilde ulaşanlar pazarda yaşama şansı bulabilmektedirler. Bu ihtiyaç muhasebe mesleğinin önemini artırmakta ve

kamu yararına, yüksek kalitede hizmetler vermesini sağlamak için mesleğin sürekli olarak geliştirilmesini ve yaygınlaştırılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda muhasebe meslek mensuplarının nitelik ve niceliğinde sürekli bir artışın olması zorunludur. Günümüzün profesyonel muhasebecilerinin, muhasebe bilgi ve becerilerinin yanında, gerektiğinde girişimci, iş ortağı, finansal analist, iyi satıcı, mükemmel iletişim kurabilen, yetenekli müzakereci, halka ilişkiler sorumlusu ve birinci sınıf yönetici olabilme becerisine sahip olmaları gerekmektedir.

Muhasebe meslek örgütlerinin bu beklentileri yerine getirebilmesi için muhasebeci olmayı düşünen potansiyel meslek adaylarının kalitesini artırmaya yönelik çalışmalar içerisinde olmaları gerekir. Bu anlamda yapılacak iki şey vardır. Birincisi birikimi ve zihinsel kapasitesi yüksek, olaylara global açıdan bakabilen ve değişime ve gelişme açık kişileri mesleğe çekmek; ikincisi muhasebeci olmayı düşünen adayların mevcut becerilerini ve kapasitelerini artırmaya yönelik olarak yeterlilik öncesi standartları net olarak ortaya koymaktır. Mesleğe ne kadar nitelikli kişiler yönlendirilirse ve standartlar ne kadar yüksek tutulursa mesleğin kalitesi de o kadar yükselecek ve kendisinden beklenen hizmeti o derece yerine getirme olanağı olacaktır.

Kaynakça

IFAC Education Committee (2002), Introduction to International Education Standarts for Professional Accountants, Exposure Draft.

IFAC Education Committee (2002), Entry Requirements: Proposed International Education Standarts for Professional Accountants, Exposure Draft.

IFAC Education Committee (2002), Content of Professional Education Programs: Proposed International Education Standarts for Professional Accountants, Exposure Draft.

IFAC Education Committee (2002), Professionl Skills and General Education: Proposed International Education Standarts for Professional Accountants, Exposure Draft.

IFAC Education Committee (2002), Professional Values and Ethics: Proposed International Education Standarts for Professional Accountants, Exposure Draft.

IFAC Education Committee (2002), Experience Requirements: Proposed International Education Standarts for Professional Accountants, Exposure Draft.

James G. Castellano and Nita J. Clyde; American Institute of Certified Public Accountants, Board of Directors and Special Committee on CPE Standards.U.S.A.; IFAC Eğitim Komitesine sunulan eleştiri raporu, 14.10.2002.

Barry Barber; Grant Thornton LLP, Worldwide Director of Audit and Quality Control. U.S.A.; IFAC Eğitim Komitesine sunulan eleştiri raporu, 30 Eylül 2002.

Mohamed Osman A/Rahman Medani; Mohamed Osman Medani & Co., Certified Accountants & Technical Advisers, SUDAN; IFAC Eğitim Komitesine sunulan eleştiri raporu, 10.02.2002.

Hans Verkruijsse and Melvin Berg; IFAC Eğitim Komitesine sunulan eleştiri raporu, 15.10.2002.